

Вікторія Проніна

магістр психології

Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, м. Київ

ORCID ID 0000-0002-2702-5940

pronina.viktoriia@gmail.com

ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ЖІНКИ У РЕАЛІЗАЦІЇ МАТЕРИНСЬКОЇ ПОВЕДІНКИ

Стаття присвячена дослідженню мотивів матерів, які впливають на реалізацію материнської поведінки. В умовах сучасного світу та стану інституту сім'ї в Україні вивчення материнської поведінки є на сьогодні нагальною та актуальною проблемою. З боку теоретичного вивчення проблеми мотивації розроблено багато підходів, які розкривають механізми підпорядкування мотивів, що лише підкреслює важливість вибору методології категоріального апарату при розробці дизайну дослідження. За десятиріччя досліджень мотивації у психології накопичено велику кількість даних, розроблено численний методичний інструментарій для діагностики мотивів поведінки, але й досі ця проблема позбавлена однозначного розв'язання, залишаючись багатовимірною та складною для існуючого психодіагностичного апарату. У зв'язку з цим продовжуються пошуки того методологічного та діагностичного підходу, який би задовольняв найбільш повно вимоги наукового дослідження мотивації.

Проте, кожне емпіричне дослідження повинно опиратись на перевірений та надійний інструментарій збору даних. Для вирішення цього завдання, були використані дві класичних методики діагностики мотиваційних установок та цінностей, а також одна новітня методика для діагностики потреб особистості. Усі три методики є суб'єктивними та вимірюють зібрані дані у рангових шкалах. Контрольна вибірка сформована з жінок, у яких ще немає дітей, які не реалізують материнську поведінку. Після обробки даних засобами математичної статистики були виявлені сильні та середні взаємозв'язки за діагностованими ознаками у двох групах досліджуваних.

Згідно з результатами дослідження стає зрозуміло, що жінки двох груп, розподілених за критерієм реалізації материнської поведінки, мають певні особливості у змісті мотиваційної сфери. Сучасні матері у побудові взаємостосунків із дитиною опираються на власні особистісні особливості, прагнуть до наповнення свого життя новими смислами, а жінки без дітей опираються на власний образ себе як матері, який відрізняється суттєвим контролем і відкритістю до багатьох сфер суспільного життя.

Ключові слова: мотивація; мотиви; мотиваційна сфера; жінки; матері; поведінка; виховання; суб'єктивні опитувальники.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Теоретичне та емпіричне вивчення мотиваційної сфери особистості відповідно зумовлює існування двох базових етапів дослідження мотивації: створення цілісної теорії або, що більш актуально, теорій для пояснення мотиваційних механізмів та накопичення емпіричних фактів щодо мотиваційних особливостей певної категорії досліджуваних на ґрунті вже розробленого теоретичного підходу. Власне діагностика особливостей мотиваційної сфери є вельми складним завданням, адже дослідник стикається з великим розмаїттям явищ оточуючого середовища та внутрішнього світу особистості, їх сплетінням, які можуть врешті ставати складовими мотиваційної сфери особистості. Сьогодні інститут сім'ї в Україні потребує впевненого сталого розвитку, який може бути забезпечений з боку психологічного аспекту просвітою, профілактичним супроводом, корекційним впливом у роботі з батьками та дітьми [1]. Тут концепція свідомого батьківства [2], яка стає метою та запорукою для становлення гармонійного суспільства, є щільно пов'язаною з належною готовністю батьків до усвідомлення власних мотивів батьківства [3, с. 85–86]. Ситуація дослідження цієї проблеми ще більше ускладнюється положенням жінки у сучасному суспільстві [4, с. 119]. Неоднозначність теоретичного підґрунтя, складність діагностування та подальшої корекції визначають актуальність дослідження мотиваційної сфери жінки у реалізації материнської поведінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато сучасних дослідників, у тому числі українських, займаються дослідженням мотиваційної сфери особистості. Характерною рисою закордонних досліджень є вивчення власне феномена мотивації (N. Baumann, M. Kazén, M. Quirin, & S. L. Koole [5], A. Kurt, & D. L. Paulhus [6]), тоді як українська психологічна наука вивчає мотивацію як частину певних особистісних сфер (Г. О. Балл [7], М. Й. Боришевський [8], О. Ф. Іванова [9], Н. М. Мишко [10], О. М. Гріньова [11]), що, з одного боку, ускладнює методологічну специфіку проблеми мотивації, а, з іншого боку, пропонує варіативність поглядів на теоретичну

цілісність мотиваційних механізмів. Методологія дослідження проблеми мотивації дорослої жінки включає в себе поняття про дорослість та зрілість (В. М. Поліщук [12], В. Ф. Моргун та Н. Ю. Ткачова [13]), установки, потреби, цінності, мотиви, смисли (Г. О. Балл [7], М. Й. Боришевський [8], О. В. Москаленко [14] та ін.). Українські дослідниці вивчали мотиваційний аспект материнської поведінки (О. М. Васильченко [15], О. А. Чаркіна [16], О. В. Івачевська [3] та ін.), базуючись на різних методологічних концептах сфер особистості та використовуючи різний (як суб'єктивний, так і проєктивний) діагностичний інструментарій.

Мета статті полягає у висвітленні підсумків емпіричного дослідження особливостей мотиваційної сфери жінок за критерієм реалізації материнської поведінки, отриманих в результаті використання суб'єктивних діагностичних опитувальників.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сукупність актуального психодіагностичного інструментарія, яка напрацьовувалася роками досліджень мотиваційної сфери особистості, сьогодні становить собою як класичні методики діагностики [17–20], так і новітні, ще недостатньо апробовані методики [21]. Для діагностики низки складових мотиваційної сфери особистості, таких як установки, потреби та цінності, розроблені надійні суб'єктивні опитувальники. У цій статті зазначимо результати обробки емпіричних даних, зібраних вже давно відомими Методикою вивчення батьківських установок (Parental Attitude Research Instrument – PARI) Е. С. Шефер і Р. К. Белл в адаптації Т. В. Нещерет [20] та методикою «Рівень співвідношення цінності і доступності в різних життєвих сферах» О. Б. Фанталової, а також вельми новою Методикою для діагностики актуальних потреб особистості О. В. Капцова. В емпіричному дослідженні взяли участь загалом 189 жінок віком від 31 до 40 років включно, 84 з яких є матерями (B1), а 105 жінок не мають дітей (B2).

Обрані суб'єктивні опитувальники вимірюють дані у рангових шкалах. Для вибору математичних критеріїв обробки даних важливо стисло зазначити, що за методикою PARI підраховуються суми рангів, а за методиками О. Б. Фанталової і методикою О. В. Капцова отримані частоти перераховуються у стандартизовані ранги, у тому числі, через отримання від'ємних значень за методикою О. Б. Фанталової. З огляду на те, що вибірка є непараметричною, гіпотеза про нормальність розподілу не підтверджується, дві групи досліджуваних є незалежними, для математичної обробки даних з урахуванням всіх критеріальних обмежень обираємо коефіцієнт рангової кореляції $\tau - b$ Кендалла [22] для визначення взаємозв'язку рангових змінних за кожною з методик у двох групах досліджуваних. Статистична обробка та графічне зображення результатів здійснювалися за допомогою програми Microsoft Excel та пакета статистичних програм IBM SPSS Statistics 21.0.

Розглянемо результати кореляційного аналізу даних за методикою PARI із сильним взаємозв'язком та рівнем значущості $p = 0,0001$ у вибірці матерів (таблиця 1).

Таблиця 1 – Результати кореляційного аналізу за методикою PARI у вибірці матерів

№ з/п	Підшкали		Коефіцієнт τ -Кендалла	Значущість
1	Дратівливість	Виключення позасімейних впливів	- 0,55	$p = 0,0001$
2	Дратівливість	Пригнічення агресивності	0,80	$p = 0,0001$
3	Вербалізація	Дратівливість	- 0,56	$p = 0,0001$
4	Вербалізація	Пригнічення агресивності	- 0,55	$p = 0,0001$

Побудуємо точкову діаграму розсіювання (scatter plot) для ілюстрації ступеня взаємозв'язку двох наборів змінних за шкалами «Дратівливість» та «Пригнічення агресивності» (рисунок 1).

Інтерпретуючи отримані дані, матері мають тенденцію вибудовувати відносини та стратегію виховання дитини через урахування власних особливостей нервової системи (сили, врівноваженості, рухливості), що може врешті впливати на перевагу певних типів психологічного захисту та рис

характеру. Тобто, одним з мотивів формування певної материнської поведінки можуть виступати психофізіологічні особливості темпераменту матері.

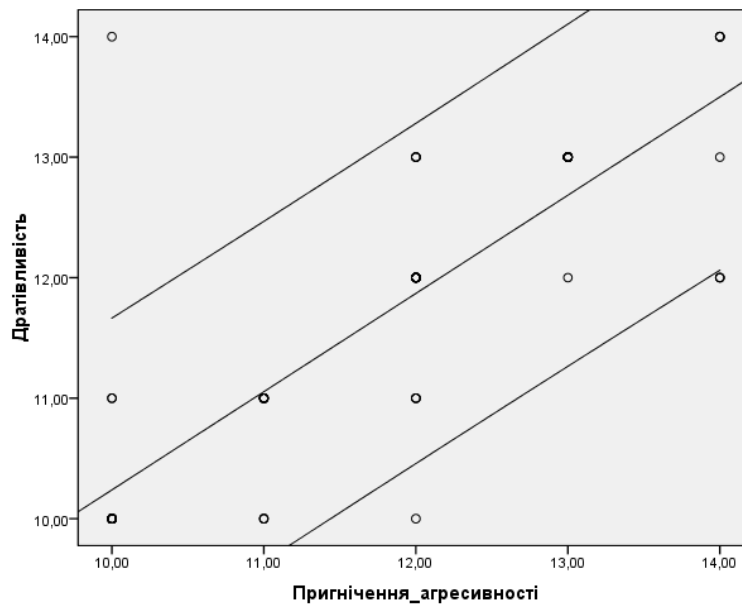

Рисунок 1 – Зображення ступеня взаємозв’язку змінних за шкалами «Дратівливість» та «Пригнічення агресивності» у вибірці матерів

Розглянемо результати кореляційного аналізу даних за методикою PARI із середнім та сильним взаємозв’язком та рівнем значущості $p = 0,0001$ у вибірці жінок без дітей (таблиця 2).

Таблиця 2 – Результати кореляційного аналізу за методикою PARI у вибірці жінок без дітей

№ з/п	Підшкали		Коефіцієнт τ -Кендалла	Значущість
1	Виключення позасімейних впливів	Побоювання образити	-0,57	$p = 0,0001$
2	Виключення позасімейних впливів	Дратівливість	-0,36	$p = 0,0001$
3	Незадоволеність роллю господині	Сверхавторитет батьків	0,66	$p = 0,0001$

Побудуємо точкову діаграму розсіювання для ілюстрації ступеня взаємозв’язку двох наборів змінних за шкалами «Незадоволеність роллю господині» та «Сверхавторитет батьків» (рисунок 2).

Інтерпретуючи ці результати, можемо сказати, що жінки без дітей приділяють значну увагу своєму положенню як у сімейній системі, так і в суспільстві, передбачаючи особливості реалізації ролі господині у сім’ї, розподіл відповідальності між членами сім’ї, що, навіть, може виявлятися у

припустимості надмірного контролю, зокрема, поведінки дитини та дотриманні певного образу взаємостосунків з дитиною. Тобто, згідно цих результатів, жінки без дітей опираються на сформований заздалегідь прогностичний образ себе у ролі матері, який може характеризуватися активною, контролюючою позицією, включеною у різні прошарки соціальних відносин згідно з викликами сучасного суспільства.

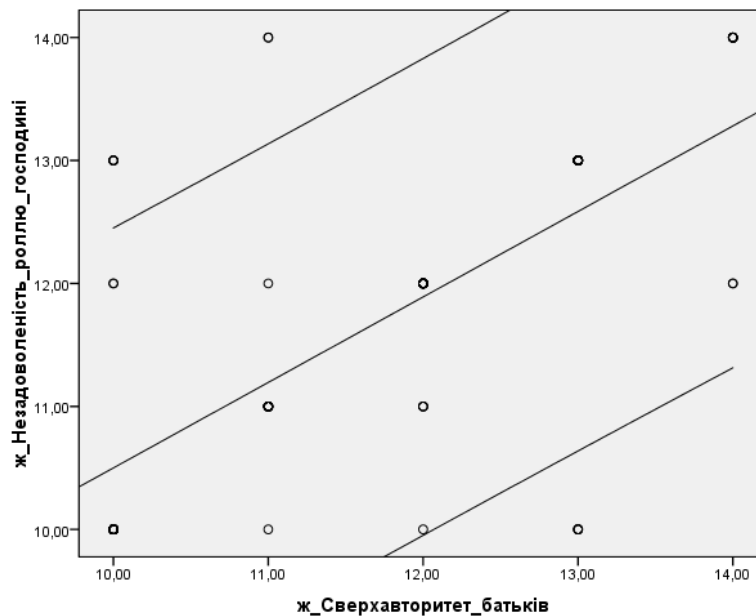

Рисунок 2 – Зображення ступеня взаємозв'язку змінних за шкалами «Незадоволеність роллю господині» та «Сверхавторитет батьків» у вибірці жінок без дітей

Розглянемо результати кореляційного аналізу даних за методикою О. В. Капцова із сильним взаємозв'язком та рівнем значущості $p = 0,0001$ у вибірці матерів (таблиця 3).

Таблиця 3 – Результати кореляційного аналізу за методикою О. В. Капцова у вибірці матерів

№ з/п	Шкали		Коефіцієнт τ -Кендалла	Значущість
1	Трудові потреби	Потреба в безпеці і в задоволенні	0,54	$p = 0,0001$
2	Комунікативні потреби	Потреба в емоційному спілкуванні	0,52	$p = 0,0001$
3	Комунікативні потреби	Моральні та естетичні потреби	0,57	$p = 0,0001$

Побудуємо точкову діаграму розсіювання для ілюстрації ступеня взаємозв'язку двох наборів змінних за шкалами «Комунікативні потреби» та «Моральні та естетичні потреби» (рисунок 3).

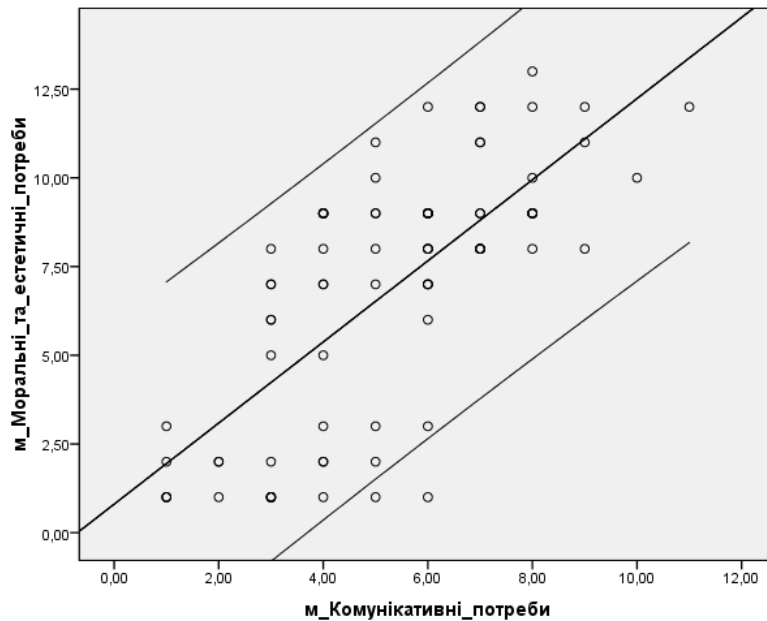

Рисунок 3 – Зображення ступеня взаємозв'язку змінних за шкалами «Комунікативні потреби» та «Моральні та естетичні потреби» у вибірці матерів

Тобто, матері мають виражену потребу у включенні до соціальних відносин. Така тенденція, залишаючись неусвідомленою, може значно впливати та взаємостосунки у сім'ї та, з іншого боку, у разі задоволення цієї потреби надає можливість збагатити виховальний вплив матері на дитину.

Розглянемо результати кореляційного аналізу даних за методикою О. В. Капцова з сильним взаємозв'язком та рівнем значущості $p = 0,0001$ у вибірці жінок без дітей (таблиця 4).

Таблиця 4 – Результати кореляційного аналізу за методикою О. В. Капцова у вибірці жінок без дітей

№ з/п	Шкали		Коефіцієнт τ -Кендалла	Значущість
1	Психофізіологічні потреби	Потреба в безпеці і в задоволенні	0,50	$p = 0,0001$
2	Комунікативні потреби	Моральні та естетичні потреби	0,53	$p = 0,0001$
3	Пізнавальні потреби	Потреба в сенсі життя	0,60	$p = 0,0001$
4	Рекреаційні потреби	Потреба в підготовленості	0,51	$p = 0,0001$
5	Рекреаційні потреби	Потреба в самовираженні	0,56	$p = 0,0001$
6	Управлінські потреби	Потреба в статусі	0,58	$p = 0,0001$
7	Управлінські потреби	Потреба в управлінні	0,54	$p = 0,0001$

Побудуємо точкову діаграму розсіювання для ілюстрації ступеня взаємозв'язку двох наборів змінних за шкалами «Пізнавальні потреби» та «Потреба в сенсі життя» (рисунок 4).

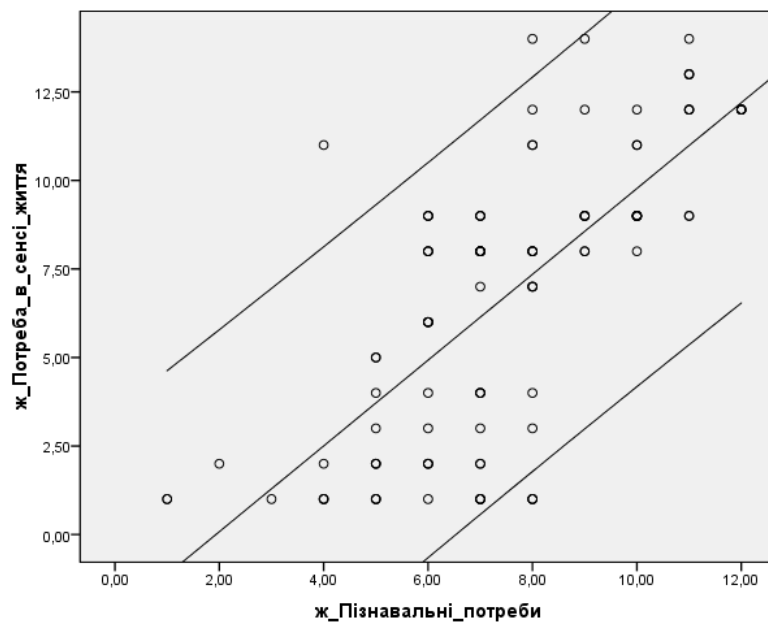

Рисунок 4 – Зображення ступеня взаємозв’язку змінних за шкалами «Пізнавальні потреби» та «Потреба в сенсі життя» у вибірці жінок без дітей

Отже, для жінок без дітей є властивим часто повертатися до екзистенціальних питань і виокремлювати значні життєві ресурси для саморозвитку та збільшення якості свого життя.

Розглянемо результати кореляційного аналізу даних за методикою О. Б. Фанталової із середнім та сильним взаємозв’язком, рівнем значущості $p = 0,001$ у вибірці матерів (таблиця 5).

Таблиця 5 – Результати кореляційного аналізу за методикою О. Б. Фанталової у вибірці матерів

№ з/п	Шкали		Коефіцієнт τ -Кендалла	Значущість
1	Індекс розходження цінності та доступності	Здоров’я фізичне та психічне	0,25	$p = 0,001$
2	Індекс розходження цінності та доступності	Пізнання	0,27	$p = 0,001$
3	Індекс розходження цінності та доступності	Щасливе сімейне життя	0,25	$p = 0,001$
4	Індекс розходження цінності та доступності	Творчість та можливість творчої діяльності	0,25	$p = 0,001$

Побудуємо точкову діаграму розсіювання для ілюстрації ступеня взаємозв’язку двох наборів змінних за шкалами «Пізнання» та «Індекс розходження цінності та доступності» (рисунок 5).

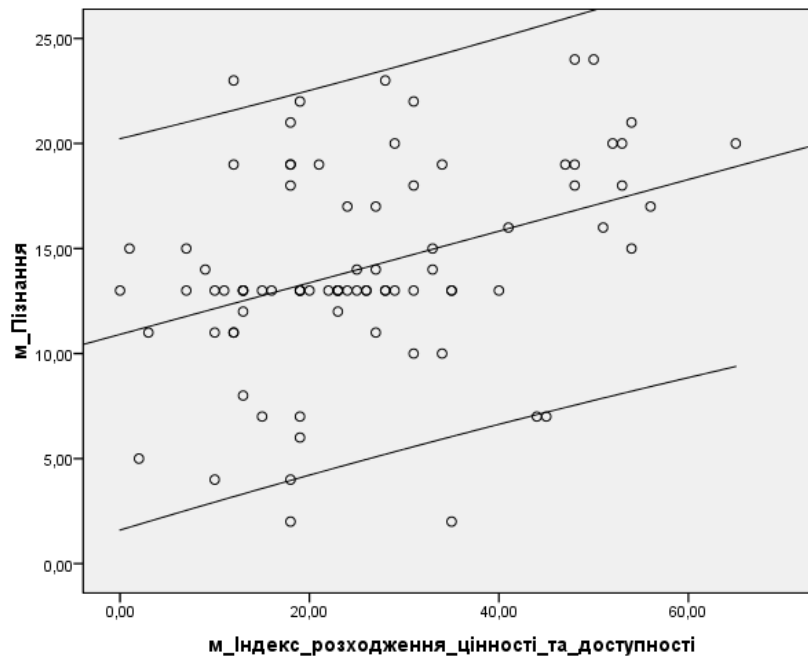

Рисунок 5 – Зображення ступеня взаємозв’язку змінних за шкалами «Пізнання» та «Індекс розходження цінності та доступності» у вибірці матерів

Недоступність певних цінностей матері задовольняють потягом до пізнання навколишнього світу, що може відображати у матерів, наприклад, готовність навчатися новому в умовах життєвих кризових ситуаціях [23].

Розглянемо результати кореляційного аналізу даних за методикою О. Б. Фанталової із середнім взаємозв’язком та рівнем значущості $p = 0,0001$ у вибірці жінок без дітей (таблиця 6).

Таблиця 6 – Результати кореляційного аналізу за методикою О. Б. Фанталової у вибірці жінок без дітей

№ з/п	Шкали		Коефіцієнт τ -Кендалла	Значущість
1	Здоров’я фізичне та психічне	Активне та діяльне життя	0,32	$p = 0,0001$
2	Індекс розходження цінності та доступності	Цікава робота	0,30	$p = 0,0001$
3	Індекс розходження цінності та доступності	Щасливе сімейне життя	0,26	$p = 0,0001$

Побудуємо точкову діаграму розсіювання для ілюстрації ступеня взаємозв’язку двох наборів змінних за шкалами «Здоров’я фізичне та психічне» та «Активне та діяльне життя» (рисунок 6).

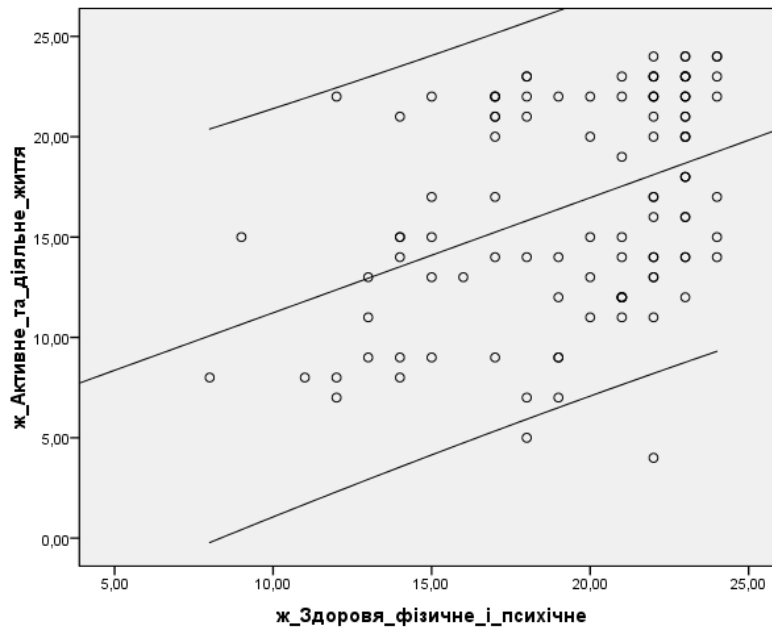

Рисунок 6 – Зображення ступеня взаємозв'язку змінних за шкалами «Здоров'я фізичне та психічне» та «Активне та діяльне життя» у вибірці жінок без дітей

Здоров'я та готовність до діяльності є головними опорами для жінок без дітей, адже ці дві цінності є базовими факторами для успішної реалізації таких значущих для жінок без дітей життєвих завдань як побудова кар'єри та створення власної сім'ї.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Ураховуючи результати проведеного дослідження, стають очевидними особливості змісту мотиваційної сфери у жінок, які реалізують материнську поведінку, та жінок, які ще не мають дітей. Процес наповнення мотивів матері новими смислами може значно впливати у подальшому на виховання та розвиток дитини, у зв'язку з чим стає необхідним висвітлення змістової різниці мотиваційної сфери жінок за критерієм реалізації материнської поведінки через опрацювання даних двох груп, зібраних із використанням суб'єктивних опитувальників, математичними критеріями порівняння.

*Рецензент – доктор психологічних наук, старший науковий співробітник
Литвинчук Л. М.*

Список використаних джерел

1. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В. Психология и психотерапия семьи. Санкт-Петербург : Издательский дом «Питер», 2008. 672 с.
2. Павлова Т. В. Психологические детерминанты формирования представлений личности о родительстве : автореф. дисс. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Москва, 2012. 21 с.
3. Івачевська О. В. Психологічний ракурс вивчення репродуктивної мотивації жінок молодого віку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки*. 2017. Вип. 5. Т. 1. С. 61–67.
4. Шелехов И. Л., Булатова Т. А., Петрова М. Ю. Женщины 20-35 лет как субъекты репродуктивного поведения: предпосылки к формированию внутриличностного конфликта. *Вестник Томского государственного педагогического университета*. 2013. № 11 (139). С. 119–123.
5. Kazén M., Quirin M. The integration of motivation and volition in Personality Systems Interactions (PSI) theory. *Why people do the things they do: Building on Julius Kuhl's contributions to the psychology of motivation and volition* / N. Baumann, M. Kazén, M. Quirin, & S. L. Koole (Eds.). Göttingen : Hogrefe, 2018. P. 15–30.
6. Kurt A., Paulhus D. L. Moderators of the adaptiveness of self-enhancement: Operationalization, motivational domain, adjustment facet, and evaluator. *Journal of Research in Personality*. 2008. Т. 42. № 4. С. 839–853.
7. Балл Г. А. Уровневые модели категориально-понятийного аппарата как методологические инструменты в персонологии. *Личность и ее жизненный мир : материалы Всероссийской научно-практической конференции с международным участием, посвященной 20-летию факультета психологии ОмГУ им. Ф. М. Достоевского (г. Омск, 3–4 октября 2013 г.)* / под ред. Л. И. Дементий. Омск : Изд-во Ом. гос. ун-та, 2013. С. 9–14.
8. Боришевський М. Й., Шевченко О. В., Володарська Н. Д. Психологічні закономірності розвитку духовності особистості : монографія / за заг. ред. М. Й. Боришевського. Київ : Педагогічна думка, 2011. 200 с.
9. Іванова О. Ф., Свинаренко Ю. В. Особливості ціннісно-мотиваційної сфери жінок, які мають та не мають дітей. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Психологія*. 2012. № 50. С. 114–116.
10. Мишко Н. М. Особливості розвитку мотиваційно-ціннісної сфери майбутнього психолога у процесі здобуття другої вищої освіти : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Харків, 2016. 23 с.
11. Гріньова О. М. Психологічні особливості смислових структур особистості на ранніх етапах онтогенезу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2016. № 3 (2). С. 18–22.
12. Поліщук В. М. Вікова періодизація та вікова класифікація. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2017. Вип. 1. Т. 2. С. 103–108.
13. Скрипник М. І. Дорослий у практичній андрагогії. *Післядипломна освіта в Україні*. 2016. Т. 1. С. 38–46. URL: <http://umo.edu.ua/zhurnal-pisljadiplomna-osvita-v-ukrajini-2/zhurnal-pisljadiplomna-osvita-v-ukrajini—12016>.
14. Москаленко О. В. Розвиток ціннісно-сислової сфери у майбутніх фахівців технічного профілю : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2015. 198 с.
15. Васильченко О. М. Репродуктивна ідентичність у структурі Я-концепції осіб зрілого віку. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Т. 19. С. 86–96.
16. Чаркіна О. А. Реконструктивна психотерапія як засіб подолання репродуктивних дисфункцій у жінок. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2014. № 1 (2). С. 173–181.
17. Колмогорова Л. С. Диагностика психологической культуры школьников : практ. пособие для школьных психологов. Москва : Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2002. 360 с.

18. Фанталова Е. Б. Диагностика ценностей и внутренних конфликтов в общей и клинической психологии. *Клиническая и специальная психология*. 2013. № 1. С. 66–83.
19. Schaefer E. S., Bell R. Q. Development of a parental attitude research instrument. *Child Development*. 1958. № 29. P. 339–361.
20. Психологические тесты / под ред. А. А. Карелина. Москва : Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2001. Т. 2. 248 с.
21. Капцов А. В. Методика для диагностики актуальных потребностей личности. *Вестник Самарской гуманитарной академии. Серия «Психология»*. 2008. № 2 (4). С. 59–70.
22. Гржибовский А. М. Анализ номинальных и ранговых переменных данных с использованием программного обеспечения Statistica и SPSS. *Наука и здравоохранение*. 2016. № 6. С. 5–39.
23. Фанталова Е. Б. Диагностика и психотерапия внутреннего конфликта. Москва–Берлин : Directmedia, 2015. 72 с.

References

1. Eydemiller E. G., & Yustitskis V. (2008). *Psikhologiya i psikhoterapiya semi* [Psychology and family psychotherapy]. SPb : Izdatelskiy dom «Piter». [in Russian].
2. Pavlova T. V. (2012). *Psihologicheskie determinanty formirovaniya predstavlenij lichnosti o roditel'stve* [Psychological determinants of the formation of personalities about parenting]. Extended abstract of candidate's thesis. Moscow. [in Russian].
3. Ivachevska O. V. (2017). *Psikhologichnyi rakurs vivchennya reproductivnoi motivatsii zhinok molodogo viku* [Psychological perspective on the study of reproductive motivation of young women]. *Naukoviy visnik Khersonskogo derzhavnogo universitetu. Seriya Psikhologichni nauki – Scientific Herald of Kherson State University. Series Psychological Sciences*. 5(1). 61–67. [in Ukrainian].
4. Shelekhov I. L., Bulatova T. A., & Petrova M. Yu. (2013). *Zhenshchiny 20-35 let kak subekty reproductivnogo povedeniya: predposylki k formirovaniyu vnutrilichnostnogo konflikta* [Women 20-35 years old as subjects of reproductive behavior: prerequisites to the formation of intrapersonal conflict]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta – Bulletin of Tomsk State Pedagogical University*. 11 (139). 119–123. [in Russian].
5. Kazén M., & Quirin M. (2018). *The integration of motivation and volition in Personality Systems Interactions (PSI) theory*. Why people do the things they do: Building on Julius Kuhl's contributions to the psychology of motivation and volition. In N. Baumann, M. Kazén, M. Quirin, & S. L. Koole (Eds.). Göttingen, Germany : Hogrefe. 15–30. [in English].
6. Kurt A., & Paulhus D. L. (2008). *Moderators of the adaptiveness of self-enhancement: Operationalization, motivational domain, adjustment facet, and evaluator*. *Journal of Research in Personality*. 42(4). 839–853. [in English].
7. Ball G. A. (2013). *Urovnevye modeli kategorial'no-ponjatijnogo apparata kak metodologicheskie instrumenty v personologii* [Level models of the categorial-conceptual apparatus as methodological tools in personology]. *Lichnost' i ee zhiznennyj mir : materialy Vserossijskoj nauchno-prakticheskoy konferencii s mezhdunarodnym uchastiem, posvjashhennoj 20-letiju fakul'teta psihologii OmGU im. F. M. Dostoevskogo (Omsk, 3–4 oktjabrja 2013 g.)*. – Personality and its life world : materials of the All-Russian scientific-practical conference with international participation, dedicated to the 20th anniversary of the Department of Psychology of Omsk State University F. M. Dostoevsky (Omsk, October 3–4, 2013). Omsk : Izd-vo Om. gos. un-ta. 9–14. [in Russian].
8. Boryshevskiy M. Y., Shevchenko O. V., & Volodarska N. D. (2011). *Psykhologichni zakonomirnosti rozvytku dukhovnosti osobystosti : monohrafiia* [Psychological regularities of the development of personality spirituality : monograph]. Kiev : Pedagogichna dumka. 200. [in Ukrainian].

9. Ivanova O. F., Svyarenko Ju. V. (2012). *Osoblyvosti cinnisno-motyvacijnoi' sfery zhinok, jaki majut' ta ne majut' ditej* [Features of the value-motivational sphere of women who have and do not have children]. *Visnyk Harkivs'kogo nacional'nogo universytetu imeni V. N. Karazina. Serija : Psihologija – Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series : Psychology*. 50. 114–116. [in Ukrainian].
10. Myshko N. M. (2016). *Osoblyvosti rozvytku motyvacijno-cinnisnoi' sfery majbutn'ogo psyhologa u procesi zdobuttja drugoi' vyshhoi' osvity* [Features of the development of the motivational-value sphere of the future psychologist in the process of obtaining a second higher education]. Extended abstract of candidate's thesis. Charkiv. 23. [in Ukrainian].
11. Hrinova O. M. (2016). *Psykholohichni osoblyvosti smyslovykh struktur osobystosti na rannikh etapakh ontogenezu* [Psychological peculiarities of semantic personality structures in the early stages of ontogenesis]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia : Psykholohichni nauky – Scientific Herald of Kherson State University. Series : Psychological Sciences*. 3(2). 18–22. [in Ukrainian].
12. Polishchuk V. M. (2017). *Vikova periodyzatsiia ta vikova klasyfikatsiia* [Age periodization and age classification]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia : Psykholohichni nauky – Scientific Herald of Kherson State University. Series : Psychological Sciences*. 1(2). 103–108. [in Ukrainian].
13. Skrypnyk M. I. (2016). *Doroslyi u praktychnii andrahohitsi* [Adult in practical andragogy]. *Pisliadyplomna osvita v Ukraini – Postgraduate education in Ukraine*. 1. 38–46. Retrieved from: <http://umo.edu.ua/zhurnal-pisljadiplomna-osvita-v-ukrajini-2/zhurnal-pisljadiplomna-osvita-v-ukrajini—12016>. [in Ukrainian].
14. Moskalenko O. V. (2015). *Rozvytok cinnisno-smyslovoi' sfery u majbutnih fahivciv tehničnogo profilju* [Development of value-semantic sphere for future specialists of technical profile]. Candidate's thesis. Kiev. 198. [in Ukrainian].
15. Vasylychenko O. M. (2013). *Reproduktyvna identychnist u strukturi Ya-kontseptsii osib zriloho viku* [Reproductive identity in the structure of the Y-concept of persons of mature age]. *Problemy suchasnoi psykholohii – Problems of modern psychology*. 19. 86–96. [in Ukrainian].
16. Charkina O. A. (2014). *Rekonstruktyvna psykhoterapiia yak zasib podolannia reproduktyvnykh dysfunktsii u zhinok* [Reconstructive psychotherapy as a means of overcoming reproductive dysfunctions in women]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia : Psykholohichni nauky – Scientific Herald of Kherson State University. Series : Psychological Sciences*. 1(2). 173–181. [in Ukrainian].
17. Kolmogorova L. S. (2002). *Diagnostika psikhologicheskoy kultury shkolnikov : prakt. posobie dlya shkolnykh psikhologov* [Diagnosis of the psychological culture of schoolchildren : pract. manual for school psychologists]. Moscow : Izdatelstvo VLADOS-PRYESS. 360. [in Russian].
18. Fantalova Ye. B. (2013). *Diagnostika tsennostey i vnutrennikh konfliktov v obshchey i klinicheskoy psikhologii* [Diagnostics of values and internal conflicts in general and clinical psychology. Clinical and special psychology]. *Klinicheskaya i spetsialnaya psikhologiya – Clinical and special psychology*. 1. 66–83. [in Russian].
19. Schaefer E. S. & Bell R. Q. (1958). *Development of a parental attitude research instrument*. *Child Development*. 29. 339–361. [in English].
20. Karelin A. A. (Ed.) (2001). *Psihologicheskie testy* [Psychological tests]. Moscow : Izdatelstvo VLADOS-PRYESS. 2. 248. [in Russian].
21. Kaptsov A. V. (2008). *Metodika dlya diagnostiki aktualnykh potrebnostey lichnosti* [Methodology for the diagnosis of actual personal needs]. *Vestnik Samarskoy gumanitarnoy akademii. Seriya «Psihologiya» – Bulletin of the Samara Humanitarian Academy. Series «Psychology»*. 2(4). 59–70. [in Russian].
22. Grzhibovskij A. M., Ivanov S. V. & Gorbatova M. A. (2016). *Analiz nominal'nyh i rangovyh peremennyh dannyh s ispol'zovaniem programmnoho obespechenija Statistica i SPSS*

[Analysis of nominal and rank variables using the Statistica and SPSS software]. *Nauka i zdavooohranenie – Science and Health*. 6. 5–39. [in Russian].

23. Fantalova Ye. B. (2015). *Diagnostika i psikhoterapiya vnutrennego konflikta* [Diagnosis and psychotherapy of internal conflict]. Moscow-Berlin : Directmedia. 72. [in Russian].

Viktoriiia Pronina. The Investigation of the Motivational Sphere of a Woman in the Implementation of Maternal Behavior

The article is devoted to the study motives of mothers in the implementation of maternal behavior. Nowadays, the study of maternal behavior is an urgent and relevant problem in the conditions of the modern world and the establishment of a family institution in Ukraine. From the side of the theoretical study of the problem of motivation, many approaches have been developed that reveal the mechanisms of subordination of motives, which only emphasizes the importance of carefully choosing the methodological categorical apparatus in the research design. Over the decade of research on motivation in psychology, a large amount of data has been accumulated, numerous methodical tools for diagnosing motives have been developed, but so far this problem is not resolved unambiguously, remaining multidimensional and complex for the existing psychodiagnostic apparatus. In connection with this, the search for a methodological and diagnostic approach that satisfies the most complete requirements of scientific research of motivation continues.

However, each empirical study should be based on proven and reliable data collection tools. To solve this problem, two classic methods for diagnosing motivational settings and values, as well as one latest method for diagnosing the needs of the individual, were used. All three methods are subjective and measure the collected data in rank scales. The control sample is formed from women who do not have children, who do not realize maternal behavior. After data processing, the means of mathematical statistics revealed strong and average interactions on the diagnosed features in the two groups of subjects.

According to the results of the study, it becomes clear that women of the two groups, distributed on the criterion of maternal behavior, have certain features in the content of the motivational sphere. Modern mothers in building relationships with the child rely on their own personality traits, strive to fill their lives with new meanings, and women without children rely on their own image of themselves as a mothers, which is characterized by substantial control and openness to many spheres of social life.

Key words: *motivation; motives; motivational sphere; women; motherhood; behavior; parenting; subjective questionnaires.*